

Konyhai fa munkalapok gyártása, felületkezelése, ápolása

LEGYEN AZ ASZTALOS A BESZÁLLÍTÓ!

Tóth Norbert

A konyhabútorok munkalapjai között a fából készült típusok elegáns helyet foglalnak el: meleg, természetes tapintás, felújíthatóság, hosszú élettartam – csupán néhány szempont a sok között. Alapanyagukra, felületkezelésükre viszont érdemes figyelmet fordítani, hogy hosszú évek múlva is méltó éke lehessen megrendelőink konyhájának.

Egy konyhai munkalap kettős szerepet képvisel: díszíti a bútort, ám a felhasználói igénybevételeket is bírnia kell. Igaz ugyan, hogy nem állhatunk oda minden megrendelőnk mellé, amikor tűzforró lábost akar rátenni, vagy hetekig áztatja a ráhelyezett csepegtetőtálca alatt, de sokat tehetünk a gyártás során és a megfelelő használati útmutatás közlésével.

ANYAGA, MINŐSÉGE

A fa munkalap gyártása megfelelő szakmai felkészültséget és odafigyelést igényel. Alapanyaguknak a keményebbnek számító lombos fát érdemes választani, úgymint tölgyfát, natúr, illetve gőzölt bükkfát, kőrisfát, igényesebb esetekben diófát, cseresznyefát. A gőzölt akácfa is jó választás lehet. A tüle-

velűek közül csakis a vörösfenyő jöhet szóba – ha a stílus esetleg ezt kívánja. Vörösfenyő esetében egyébként a fa eredetileg magas gyantatartalma később bosszúságot okozhat, így csakis olyan fűrészszárat válasszunk, amelyet kitermeléskor lecsapoltak.

Ismérvek:

- Göcsök, csomók lehetőleg ne kerüljenek bele a látható felületbe: a kedvezőtlenebb esztétikai hatás mellett a felületi javítások (műfa, színes viasz, csiszolatporos fugázó) is intenzíven látszódnak az olajokkal történő felületkezelés után (lásd alább).
- A méretre kialakított és 180-as értékig megcsiszolt fa munkalapot felületkezelés

előtt óvatosan töröljük át egy vizes ronggyal, majd száradás után a felálló farostokat egy újabb finomcsiszolással távolítsuk el!

Az olajok a fa természetes színeit, erezetét is kiemelik (feltüzelik). Jó, ha ezzel tisztában vagyunk már a táblásítás előtt. Aki inkább homogén felületet szeretne elérni, az szíjácstól mentes faanyagot, esetleg bükkfát használjon. Ahol világos színű munkalap a kívánalom, ott eredendően világos színű faanyagokkal (kőrisfa, nyírfa) kell tervezni.

Járuelkos anyagokban gazdag fánál (pl. tölgy, gesztenye, dió) elszíneződések, illetve hosszabb száradási idők is felléphetnek. Ilyen esetekben érdemes lúgos kémhatású (pl. szappanos) vízzel áttörölni, majd még egyszer finoman megcsiszolni a felületet próbakezelés előtt. Néhány cég az ilyen esetekre speciális alapozókat is kínál az olajréteg alá (pl. AURO Nr. 117).

Bütü felületű munkalap

TÁBLÁSÍTÁS

A széltoldott kínálat mellett sok gyártó alkalmaz hosszoldott megoldásokat is. Hosszoldás készülhet a kevésbé esztétikus álló fogazással (a felületen látszódik az ékcsp), valamint fekvő fogazással – ez esetben csak

egy illesztési vonal látszódik a felületen. Mindazonáltal ezeket az anyagtakarékos megoldásokat érdemes a megrendelővel előzetesen egyeztetni, mert nem mindenkinek tetszik a „parkettamintás” kinézet. Kivételek persze mindig vannak. Van, aki egyenesen bütü felületű megoldást kér – a tartósság fokozása érdekében. A fa szálirányú alakváltozásával számolnunk kell, különösen akkor, ha a fa munkalap falszakaszok közé lesz bepasztyva. (Főként a régebbi építésű, tömör téglás házaknál érdemes erre figyelni, ahol a fűtött, illetve a nyári időszakban a páratartalom-változás jelentős lehet.) Ilyen esetekben (a táblahosszoktól függően) 7–12 mm-es hézagolással kell számolni oldalanként, amit vízáró élléccsel tudunk takarni. Ennek hiányában a munkalap „kitámaszt” a két fal között, megvetemedik, és még az esetlegesen falon lévő csempét is szétroppantja.

Konyhasziget diófa borítással

A hosszoldás parkettmintázatot ad

FELÜLETKEZELÉS

Leszögezhetjük: a lakk nem alkalmas konyhai munkalap felületkezelésére. Az átlagosnál is nagyobb igénybevételnek kitett felületeken a lakkréteg „összetörhet”, szabad utat adva a víznek, s így az elszíneződésnek, penészesedésnek is. Ezen felül a szintetikus lakk mérgező anyag, élelmiszerekkel való érintkezése még megszáradt állapotban sem szerencsés. A szóba jöhető megoldás az olajos felületkezelés. Olajozás alatt csakis a levegőre végleg megszáradó olajok használatát értjük. Erre a célra legalkalmasabb a lenmag olaja és a tungfa termésének olaja. Az olajréteg nem képez összefüggő filmréteget, és kezelés után is lehetővé teszi a fa természetes páraáteresztő képességét. Nagyon fontos, hogy csakis jó minőségű, lehetőleg hidegen préselt, valamint oldószermentes, tisztán növényi alapanyagokkal dolgozzunk – rengeteg bosszankodástól óvjuk meg magunkat. (Korábbi lapszámunkban már beszámoltunk a növényi-ásványi felületkezelő anyagok ismérveiről – lásd a Természetes felületkezelő

anyagok című írásunkat; Magyar Asztalos, 2017. október.)

Az olajos felületkezelés technológiájának lényege, hogy a munkalap mindkét felén a fa felső anyagszerkezetét fokozatosan feltelítjük a felületre felhordott olajjal. Így az első réteghez magasabb viszkozitású olajat érdemes használni, majd a további, minimum 2–3 réteg felhordásához egyre sűrűbbet. Magasabb viszkozitást az olaj 35–40°C-ra történő felmelegítésével, vagy növényi oldószer hozzáadásával

érhetünk el. (Vannak gyártók, akik élelmiszerálló, növényi oldószerrel kevert alapozó olajat kínálnak, konyhakészen.) Az utolsó réteg sűrű, oldószermentes olajréteg legyen.

További fontosabb ismérvek:

- Minden esetben kezelni kell a lap mindkét felületét, különben a száradás „elhúzhatja” a lapot, ezen felül a védtelenebb rész felől érkező nedvesség később további károkat okozhat.
- Az olaj felhordásához természetes sörtéjű ecsetet használjunk, a sűrűbb változatú olajokhoz spatulya is szóba jöhet. A henger nem szerencsés, ilyenkor ugyanis nem történik meg az olaj felületbe történő mechanikai bepréselése.
- A felhordott réteget skótszi-vaccsal még egyszer dörzsöljük át, majd 15–25 perc után töröljük vissza egy tiszta, fehér, nem szálalódó ronggyal. (A már nem használt póló, lepedő kiváló erre a célra.)
- A felületet nem javasolt színezn: ilyen esetekben a használatkor fellépő kopások mind kirajzolódnak.

Egyedi megoldások a fa esetében megvalósíthatók

Ha a munkalap alsó felületének kezelésével kezdünk, háromszög alakú lécre helyezve azonnal kenhetjük a látszó oldalt is. Az erre a célra használt tartóleceket is kezeljük olajjal előzetesen, így az nem „szívja ki” az olajat az érintkező felületről.

Minden további felhordott olajréteg megszáradt felületre kerüljön. Az olajrétegek száradási ideje átlagosan 10–12 óra, szobahőmérsékleten. Kézpróbával a száradás könnyen kiderül, ha a végighúzott ujjunkkal bársonyos, bőrszerű tapintást érzünk. A még meg nem száradt felület ragadós.

Viaszréteget, vagy ilyen tartalmú ápolószert soha ne tegyünk a felületre. A viaszok (méhviasz, karnaubaviasz) olvadáspontja jóval 100°C alatt van, így hamar ragadóssá válhat a felület egy-egy forró konyhai beavatkozás miatt.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a bútük telítésére, ideértve a helyszíni szerelés során végzett passzításokat, mosogató-tálca-kivágásokat is!

Az ecseteket meleg vízben, szappannal könnyedén kimoshatjuk, vagy pár napig jól zárható tetejű edényben tárolhatjuk. Az olajjal átitatott rongyokat minden esetben ki kell teríteni, és úgy hagyni megszáradni. Az összegyűrt olajos rongy öngyulladás-veszélyes!

Fafelületet, különösen konyhai munkalapot soha ne építsünk be felületkezelés nélkül! Hiába fogadkozik a megrendelő, hogy majd ő lekeni, meg egyébként sem akarna további összegeket kifizetni a mi munkánkért, ebbe

az utcába ne menjünk be, azaz érdemes következetesnek lenni a technológiai fejelem betartásában. Az oka nagyon egyszerű: minket fognak kihívni, ha hibát észlelnek. És lesz hiba, ha a víz sokat időzik a kezeletlen, vagy a nem megfelelően lekezelt fa felületén. Az utólagos javítás pedig sokkal nehezebb és körülményesebb munka, amit ráadásul garanciában várnak el tőlünk – ha idő előtt jön a panasz.

A munkalapot kíméljük a forró edényektől

FELÚJÍTÁS

A fa munkalap élete akkor kezdődik igazán, ha használatba veszik. Hiába van fából, a munkalapot nem érdemes összekeverni a vágódeszkával! A késsel, klopfolóval végzett konyhai munkát továbbra is a vágódeszkán javasolt megcsinálni. A fa felületét még ezt leszámítva is rendszeresen ápolni kell a napi szintű intenzív igénybevétel, illetve a különféle lúgos tisztító- és súrolószerek használata miatt! Ennek az ápolási folyamatnak a legelső lépése, hogy mindezt megértetjük a felhasználóval, elsősorban a háziasszonnyal. Ha tisztában

lesz ezzel, természetesnek fogja tekinteni, és betervezi a háztartási nagytakarítás feladatai közé, úgy mint pl. a függőnymosást. A felújítás egyébként sem egy ördögös feladat. A szabaddá tett, letisztított száraz felületet a felületkezeléskor is használt, sűrű olajjal átitatott ronggyal áttöröljük, pár percnyi várakozás után pedig tiszta ronggyal visszatöröljük. Kész is. Ha este, vagy hosszabb távollét előtt történik mindez, akkor bőven lesz ideje az

olajrétegnek megszáradnia – így zökkenőmentes és komfortos is lesz a konyhai használat.

A gyártás során végzett gondos munka, és a rendszeres használat melletti időszakos ápolás a konyhai fa munkalapot hosszú élettartammal, és idővel patinás felülettel ajándékozta meg, ami gyártónak is, megrendelőnek is a megelégedettségére szolgál. ■

Képek

<http://activerain.com>

<http://www.devoswoodworking.com>

<http://www.flowersinspace.com>

<http://eportwoodproducts.com>

<http://www.ventnortourism.org>